

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Kotoutumiseen liittyvästä rahoituksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä. Vaikka rahoitusta leikkaamalla voidaan saada aikaa lyhyen aikavälin säästöjä, se heikentää pitkän aikavälin hyötyjä lisäämällä kustannuksia muuan muassa työttömyytenä ja toimeentulotukiriippuvuutena. Rahoittamalla näitä palveluita asianmukaisesti voimme tukea muuttajien kotoutumista täysivaltaisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

On olemassa selkeää tutkimusnäyttöä siitä, että kotoutumisen onnistuminen tapahtuu juuri monialaisena yhteistyönä. Yhteistyö korostuu erityisesti heikoimmassa asemassa olevien, kuten kroonisista sairauksista, kognitiivisista haasteista tai luku- ja kirjoitustaidottomuuden omaavien henkilöiden kohdalla. Monialainen kotoutumisen tukemisen suunnittelu, kotoutumisohjelma ja seurantavelvoite toimivat yhteisinä työkaluina kotoutumisen onnistumisen arvioinnissa ja vahvistamisessa. Nämä velvoitteet kannustavat ja tukevat yhteisiä tavoitteita ja yhteistyön tiivistämistä yli sektoreiden (ml. 3. sektori). Kokemuksemme mukaan kolmannen sektorin palveluihin hakeutuu henkilöitä, joita eri palvelut eivät ole saavuttaneet. Monialaisella yhteistyöllä varmistetaan, että oikea-aikaiset ja tarpeenmukaiset palvelut toteutuvat. Näin saadaan aikaan myös säästöjä muun muassa toimeentulotukiriippuvuutta vähentämällä.

Edellä mainittuihin seikkoihin perustuen säästötoimet ovat ristiriidassa kotoutumisen nopeuttamisen ja tehostamisen kanssa.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

1.1.2025 kotoutumisen tukemisen velvoite painottuu kunnille. Hyvinvointialueelle painottuu taas erityistä tukea tarvitsevat, joita tällä hetkellä on mittavat määrät mm. Ukrainan tilanteen takia. Suuri huolestus on, että korvausajan lyhentäminen tulee heikentämään kuntien mahdollisuutta ja halukkuutta panostaa maahanmuuttaneiden kotouttamiseen ja kiintiöpakolaisten

vastaanottamiseen sekä hyvinvointialueiden mahdollisuutta kotoutumista edistävien palveluiden järjestämiseen ja palvelutarjontaan.

Korvausajan lyhentäminen voi kuormittaa paikallisia resursseja, sillä kuntien on ehkä pakko kohdentaa enemmän rajallisista budjeteistaan välittömiin tukipalveluihin uusille tulijoille sen sijaan, että ne investoisivat pitkäaikaisiin kotoutumisstrategioihin. Tämä voi johtaa reaktiiviseen lähestymistapaan kotoutumiseen sen sijaan, että toimittaisiin ennakoivasti, mikä lopulta vaikuttaa maahanmuuttajille tarjottavien palveluiden laatuun ja saatavuuteen.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Kumottaviksi esitetyistä pykälistä, emme koe koituvan säästöjä, koska nämä ohjelmat, henkilökohtaiset ja monialaiset kotoutumissuunnitelmat sekä veloitteet kannustavat ja tukevat yhteisiä tavoitteita ja toimijoiden yhteistyön tiivistämistä yli sektoreiden (ml. 3. sektori). Näkemyksemme sekä kokemuksemme mukaan monialainen yhteistyö ja hyvä monialainen suunnittelu henkilöiden palveluntarpeista on juuri avaintekijänä henkilön kotoutumisen edistämässä ja toimeentulotukiriippuvuuden vähentämässä. Jos ei ole minkäänlaista ohjelmaa, ohjenuoraa, suunnitelmaa tai veloitetta, yhteistyön toteutuminen ja arviointi ovat suuressa uhatta jäädä toteutumatta kokonaan, tehokkuus kärsii ja säästöjä ei synny. Pahimmassa tapauksessa henkilön kotoutumisen edistämistä puuttuu kokonaan johdonmukaisuus ja syntyy pidempiä kotoutumispolkuja ja enemmän kuluja.

Koemme, että 15§ ja 17§ tukevat henkilön oikea-aikaisten ja kokonaisvaltaisten palvelujen saamisen mahdollisuuksia, joka nopeuttaa ja tehostaa henkilön kotoutumista ja toimeentulotukiriippuvuuden vähentämistä. 48§ mukainen velvoite maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmän perustamisesta puolestaan tehostaa ja sujuvoittaa paikallistason toimijoiden välistä yhteistyötä sekä tarpeenmukaisten palveluiden järjestämistä.

Parhaimmillaan tämä voi tuoda säästöjä sekä paikallisella kuntatasolla, kun tunnistamme mahdolliset päällekkäiset toiminnot ja todelliset palveluntarpeet sekä valtion taloudessa, kun henkilöiden kotoutuminen tehostuu. 48§ mainitaan, että tällainen yhteistyöryhmä on asetettava, ”jos maahanmuuttajien palvelutarve kunnassa sitä edellyttää”, joten se ei velvoita kaikkia kuntia, vaan palvelisi juuri niitä kuntia, joilla siihen on tarve.

21 §:n mukainen perheen kotoutumissuunnitelman tekeminen tehostaisi kotoutumista koko perheen näkökulmasta ja tukisi varsinkin naisten kotoutumista, koska monesti perheen äidin on helpompi suunnitella omaa polkua, kun hän hahmottaa koko perheen tilanteen ja suunnan. Kun suunnitelmassa huomioidaan koko perhe, se tukee perheen tasapainoista etenemistä ja auttaa perhettä löytämään tarvitsemansa palvelut.

Ehdotetut säädökset ovat tärkeitä maahanmuuttajien kotouttamisen ja tuen varmistamiseksi. Niiden kumoaminen voisi johtaa korkeampiin pitkäaikaisiin kustannuksiin kunnille ja valtiolle, koska ihmiset

voisivat joutua enemmän riippuvaisiksi sosiaalityöistä ja heillä saattaa olla vaikeuksia löytää tarvittavia palveluja itse. Lisäksi ilman näitä rakenteita yhteisön kestävyys voi heikentyä, mikä vähentää yhteistyötä eri toimijoiden välillä maahanmuuttajien tarpeiden täyttämiseksi. Siksi on tärkeää säilyttää nämä säädökset, jotta voimme edistää yhtenäistä yhteiskuntaa ja varmistaa, että resursseja käytetään tehokkaasti.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

3. sektorin kotoutumista tukevana toimijana suurena huolenamme on, että tärkeiden pykälien poistaminen ja tehtävien (osaltaan varmasti myös näennäinen) keventäminen ei tule tuomaan haluttuja säästöjä, vaan itseasiassa aiheuttaa takapakkia kotoutumisen edistämiseen (yksilö- ja palvelutasolla), eri sektoreiden väliseen yhteistyöhön, tiedon jakamiseen sekä palveluiden saatavuuteen ja kehittämiseen, joka taas aiheuttaa lisää kuluja. Sen sijaan monialainen, suunnitelmallinen, seurattava ja arvioitava kotoutumistyö on resurssiviisasta, strategista, tarkoituksenmukaista ja säästöjä tuovaa. Näillä nyt esitettävillä muutoksilla ollaan valitettavasti tekemässä ennemminkin heikennyksiä juuri siihen.

Sibomana Emmanuel
Paremmiin Yhdessä ry